

Sygn. akt III AUa 231/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Beata Górską
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska (spr.) SSA Romana Mrotek
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 25 października 2018 r. w Szczecinie

sprawy M. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o umorzenie składek

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 14 grudnia 2017 r. sygn. akt IV U 649/17

1. oddala apelację,
2. zasądza od M. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSA Romana Mrotek SSA Beata Górską SSA Urszula Iwanowska

Sygn. akt III AUa 231/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 lipca 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił M. K. umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne (55.953,78 zł), na ubezpieczenie zdrowotne (14.432,79 zł) oraz na Fundusz Pracy (2.760,70 zł.) wskazując, że ubezpieczony nie spełnił warunków określonych decyzją ZUS z dnia 3 marca 2016 r., ponieważ w terminie 12 miesięcy nie uregulował niepodlegających umorzeniu należności ani też nie zawarł umowy ratalnej uprawniającej do ich zapłaty w innym terminie.

W odwołaniu od decyzji M. K. wniósł o jej zmianę, poprzez umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek, jak w treści decyzji podnosząc, że składki niepodlegające umorzeniu zostały uiszczone w całości.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Wyrokiem z dnia 14 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie (punkt I) oraz zasądził od ubezpieczonego M. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i nie obciąża ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w pozostałym zakresie (punkt II).

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

M. K. z dniem 1 sierpnia 2005 r. zlikwidował działalność gospodarczą. Od 25 lutego 2012 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu prowadzi egzekucję z wniosku wierzyciela Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. przeciwko dłużnikowi M. K..

Decyzją z dnia 10 grudnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że ubezpieczony jest dłużnikiem z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne za okres od września 2009 r. (uwaga SA winno być: 2000) do lipca 2005 r., zdrowotne za okres od listopada 2000 r. do lipca 2005 r. oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od stycznia 2001 r. do lipca 2005 r. Decyzja nie została zaskarżona.

M. K. w dniu 25 stycznia 2016 r. złożył kolejny wniosek o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy w okresie prowadzenia działalności gospodarczej na podstawie art. 1 ust 1 pkt 8 ustawy z dnia 9 grudnia 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące działalność gospodarczą (Dz. U. z 2012 r., poz. 1551; powoływana dalej jako: ustawa abolicyjna). Organ rentowy decyzją z dnia 3 marca 2016 r. umorzył postępowanie w zakresie należności na ubezpieczenie zdrowotne za okres grudzień 2000 r. marzec 2001 r., zaś decyzją z tego samego dnia określił wysokość składek podlegających umorzeniu:

- na ubezpieczenia społeczne (w łącznej kwocie 55.953,78 zł) za okresy: listopad 2000 r., styczeń - kwiecień 2001 r., czerwiec - grudzień 2001 r., luty 2002 r. - lipiec 2005 r.,

- na ubezpieczenia zdrowotne (w łącznej kwocie 14.432,79 zł) za okresy: listopad 2000 r., styczeń - kwiecień 2001 r., czerwiec - grudzień 2001 r., luty - maj 2002 r., styczeń 2003 r., kwiecień 2003 r. - lipiec 2005 r.,

- na Fundusz Pracy (w łącznej kwocie 2.760,70 zł) za okresy: kwiecień 2003 r. - lipiec 2005 r., styczeń - lipiec 2001 r., grudzień 2001 r., luty - maj 2002 r. sierpień 2003 r. - lipiec 2005 r.

W ostatniej z wymienionych decyzji organ rentowy wskazał, że warunkiem umorzenia wskazanych należności jest spłata w terminie 12 miesięcy należności składkowych niepodlegających umorzeniu wraz z odsetkami naliczanymi do dnia zapłaty. Podał również, że jeżeli w powyższym terminie należności niepodlegające umorzeniu zostaną rozłożone na raty, warunek umorzenia nieopłaconych należności zostanie spełniony po ich spłaceniu. Jednocześnie w decyzji zawarto pouczenie o możliwości jej zaskarżenia do Sądu Okręgowego w Koszalinie. Ubezpieczony nie złożył odwołania od powyżej decyzji.

Wierzyciel Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. w dniu 20 czerwca 2016 r. złożył do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu wniosek o zawieszenie prowadzonej przeciwko dłużnikowi M. K. egzekucji w stosunku do należności podlegających umorzeniu na podstawie ustawy z dnia 9 grudnia 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące działalność gospodarczą oraz art. 820 k.p.c., od dnia 25 stycznia 2016 r. Jednocześnie organ rentowy w celu wskazania właściwych kwot, co do których postępowanie podlega zawieszeniu oraz odpowiedniego wyliczenia kosztów egzekucyjnych, przekazał stosowną

informację (zestawienie tytułów). Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu postanowieniem z dnia 24 czerwca 2016 r. zawiesił postępowanie egzekucyjne.

Pismem z dnia 20 czerwca 2016 r. organ rentowy poinformował ubezpieczonego, że według stanu na dzień sporządzenia pisma, zobowiązania podlegające spłacie (niepodlegające abolicji) jako warunek umorzenia wynoszą:

- na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 3.761,96 zł oraz odsetki liczone na dzień 20 czerwca 2016 r. w wysokości 7.394,00 zł,

- na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego w kwocie 1.480,11 zł oraz odsetki liczone na dzień 20 czerwca 2016 r. w kwocie 3.035,00 zł,

- na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w kwocie 199,57 zł oraz odsetki liczone na dzień 20 czerwca 2016 r. w kwocie 373,00 zł

i wskazał, że spłata należności winna być dokonana do dnia 22 kwietnia 2017 r.

Natomiast w piśmie z dnia 24 listopada 2016 r. organ rentowy poinformował ubezpieczonego, że aktualne należności niepodlegające abolicji wynoszą:

- na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 3.588,02 zł oraz odsetki w wysokości 7.130,00 zł,

- na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego w kwocie 1.479,91 zł oraz odsetki w kwocie 3.085,00 zł,

- na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w kwocie 199,57 zł oraz odsetki w kwocie 380,00 zł.

Wskazano, że powyższe zadłużenie ulegnie dalszemu zwiększeniu o dalsze odsetki liczone za zwłokę od 29 listopada 2016 r. Jednocześnie organ rentowy powiadomił ubezpieczonego o możliwości rozłożenia należności na raty. Poinformował ubezpieczonego, że jeżeli nie zgadza się zawartym tam stanowiskiem może wystąpić o wydanie w tym zakresie stosownej decyzji, od której będzie mu przysługiwało odwołanie do sądu.

Pismem z dnia 19 czerwca 2017 r. zawiadomiono ubezpieczonego o zakończeniu postępowania wyjaśniającego w sprawie złożonego w dniu 25 stycznia 2016 r. wniosku o umorzenie należności powstałych z tytułu składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą.

Decyzją z dnia 12 lipca 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił M. K. umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy, ponieważ nie spełnił on warunków określonych decyzją ZUS z dnia 3 marca 2016 r.

Ubezpieczony nie dokonał żadnych własnych wpłat na poczet istniejącego zadłużenia. Wszystkich wpłat dokonywał komornik sądowy. Ostatnią dokonana przez komornika wpłata na rzecz wierzyciela, była z dnia 17 czerwca 2016 r.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego oraz na podstawie przepisów prawa niżej powołanych Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadne.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że zgodnie z art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustala także kwoty należności, które miały zostać umorzone, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych. W związku z wydaniem decyzji organ rentowy wystąpił z wnioskiem do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu o zawieszenie na podstawie art. 1 ust. 14 powołanej ustawy, prowadzonej przeciwko dłużnikowi M. K. egzekucji w stosunku do należności podlegających umorzeniu od dnia 25 stycznia 2016 r. Komornik sądowy w dniu 17 czerwca 2016 r. wyegzekwował na rzecz wierzyciela ostatnią kwotę, a postanowieniem z dnia 24 czerwca 2016 r. zawiesił postępowanie egzekucyjne.

W takiej sytuacji, w ocenie Sądu Okręgowego, całkowicie błędne jest stanowisko ubezpieczonego, że komornik sądowy wyegzekwował od niego należności niepodlegające umorzeniu wraz z odsetkami. Komornik sądowy po czerwcu 2016 r. nie dokonał żadnych wpłat na poczet długu składkowego. Natomiast wysokość zadłużenia z tytułu należności niepodlegających umorzeniu wynika z pism ZUS z dnia 20 czerwca 2017 r. i z dnia 24 listopada 2017 r. Zatem w terminie określonym decyzją organu rentowego z dnia 3 marca 2016 r. M. K. nie uregulował niepodlegających umorzeniu należności ani też nie zawarł umowy ratalnej uprawniającej do ich zapłaty w innym terminie. Z tej przyczyny decyzją z dnia 12 lipca 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. prawidłowo odmówił ubezpieczonemu umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz na Fundusz Pracy.

Jednocześnie sąd pierwszej instancji podniósł, że zaświadczenia przedstawione przez ubezpieczonego o dokonanych wpłatach dotyczą czynności mających miejsce przed zawieszeniem przez komornika sądowego postępowania w sprawie KM 1241/12. Stąd nie sposób uznać, że należności składkowe niepodlegające umorzeniu zostały w całości przez ubezpieczonego uiszczone. Natomiast przedłożone pismo z dnia 7 grudnia 2016 r. dotyczy zakończenia postępowania egzekucyjnego w sprawie KP KM 207/13 – prowadzonej z wniosku innego wierzyciela (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w K.) i na tej podstawie nie sposób przyjąć, iż postępowanie w sprawie egzekucji z wniosku wierzyciela Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. zostało zakończone.

Z motywów podanych wyżej stosownie do treści art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie.

Ponadto sąd ten orzekł o kosztach postępowania częściowo na podstawie art. 98 k.p.c. (zasądzając od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego) i w pozostałym zakresie, w oparciu o art. 102 k.p.c., nie obciążono ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie w całości nie zgodził się M. K., który w wywiedzionej apelacji zarzucił mu:

- błędne ustalenie stanu faktycznego w niniejszej sprawie
- naruszenie elementarnych zasad prawa i sprawiedliwości społecznej, a w szczególności ustawy abolicyjnej.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w całości
- zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący między innymi podniósł, że należności które nie podlegają umorzeniu na podstawie ustawy abolicyjnej uregulował za pośrednictwem komornika sądowego, który regularnie potrącał je ze świadczenia emerytalnego należnego ubezpieczonemu.

Zdaniem apelującego komornik sądowy prowadząc postępowanie egzekucyjne wyegzekwował kwotę wyższą niż była należna do zapłaty na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w celu umorzenia pozostałych należności podlegających umorzeniu.

Skarżący podkreślił, że od kilku lat nie może uzyskać od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych szczegółowego rozliczenia na poczet jakich należności zostały zaksięgowane wyegzekwowane należności i zarzucił, że również Sąd przy wydaniu zaskarżonego wyroku nie zobligował Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do szczegółowego rozliczenia dokonanych wpłat, pomimo składanych wniosków przez ubezpieczonego.

Reasumując ubezpieczony wniósł o zobligowanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. do szczegółowego rozliczenia wpłaconych kwot, gdyż zostały uregulowane wszystkie kwoty niepodlegające umorzeniu, a zatem reszta

należności winna zostać umorzona, co również było ustalane wielokrotnie z pracownikami Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego - w tym kosztów zastępstwa procesowego - wg norm prawem przepisanych wskazując, że sąd pierwszej instancji przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie i poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne zgodne z zebrany materiał dowodowy. W konsekwencji sąd pierwszej instancji wydał wyrok odpowiadający prawu i uzasadnił go zgodnie z art. 328 k.p.c. Organ rentowy podzielił w całej rozciągłości wywody i motywy zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

W ocenie organu nie ma racji ubezpieczony, że sąd pierwszej instancji dopuścił się błędu w ustaleniach faktycznych i w konsekwencji nieprawidłowo przyjął, że składki niepodlegające umorzeniu zostały przez ubezpieczonego uregulowane. Jak trafnie sąd pierwszej instancji przyjął ubezpieczony sam nie dokonywał żadnych wpłat na poczet zadłużenia z tytułu składek niepodlegających umorzeniu, a wszystkie wpłaty na poczet tego zadłużenia dokonywał komornik sądowy w prowadzonym postępowaniu egzekucyjnym.

Jednocześnie organ wyjaśnił, że wszelkie wpłaty na poczet zadłużenia ubezpieczonego dokonywane przez komornika sądowego w ramach prowadzonej egzekucji sądowej ze świadczenia emerytalnego ubezpieczonego od 2012 r., były zaliczane w poszczególnych okresach zarówno na poczet należności składkowych niepodlegających umorzeniu jak i na poczet należności podlegających umorzeniu. Nadto organ zwrócił uwagę, że nie jest uzasadniony zarzut ubezpieczonego, iż nie był informowany przez organ rentowy o wysokości zadłużenia z tytułu składek podlegających i niepodlegających umorzeniu oraz o zasadach rozliczenia na poczet tego zadłużenia wyegzekwowanych przez komornika sądowego wpłat. O wysokości należności składkowych niepodlegających i podlegających umorzeniu ubezpieczony był poinformowany w decyzji z dnia 3 marca 2016 r. oraz w pismach z dnia 20 czerwca 2016 r. i z dnia 24 listopada 2016 r.

Następnie organ zwrócił uwagę, że ubezpieczony nie złożył odwołania od decyzji z dnia 3 marca 2016 r. nie wystąpił również - pomimo pouczenia w piśmie z dnia 24 listopada 2016 r. - o wydanie decyzji o wysokości należności niepodlegających umorzeniu, od której to decyzji przysługiwałoby mu odwołanie do Sądu. Tym samym organ rentowy uznał, że ubezpieczony nie kwestionował stanu swego zadłużenia z tytułu składek niepodlegających umorzeniu. Ubezpieczony nie skorzystał również z możliwości wypowiedzenia się przed wydaniem decyzji kończącej postępowanie w sprawie umorzenia należności składkowych, o czym został poinformowany w piśmie z dnia 19 czerwca 2017 r.

W tych okolicznościach zdaniem organu rentowego zebrany materiał dowodowy dawał sądowi pierwszej instancji pełne podstawy do przyjęcia, że ubezpieczony nie uregulował należności z tytułu składek niepodlegających i nie spełnia warunków do umorzenia swoich należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy na podstawie przepisów ustawy abolicyjnej.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona.

Ponowna analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (w tym akt postępowania egzekucyjnego KP KM 1241/12), a także zarzutów podniesionych w apelacji prowadzi zdaniem Sądu Apelacyjnego do wniosku, że zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy. Prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne oraz należyte i umotywowane ocenę prawną sporu Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne, w pełni podzielając wywody zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Z tego też względu Sąd Apelacyjny nie dostrzega potrzeby ponownego szczegółowego przytaczania zawartych w nim argumentów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720; z dnia 24 września 2009 r., II PK 58/09, LEX nr 558303 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11).

Wstępnie wyjaśnienia wymaga, że ustawa abolicyjna skierowana była do osób, które popadły w latach 1999-2009 w spiralę zadłużenia, która uniemożliwiła im spłatę zobowiązań składkowych. Jak słusznie zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 8 marca 2016 r., III AUa 1693/15 (LEX nr 2012837) z jednej strony ustawa stworzyła warunki do wyjścia dłużników z sytuacji obiektywnie krytycznej jaką jest nierzadko kolosalne zadłużenie cały czas powiększające się o zobowiązania akcesoryjne. Z drugiej zaś odbywa się to kosztem rezygnacji ze składek należnych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, co finalnie będzie miało wpływ na wysokość świadczeń z ubezpieczenia społecznego czy nawet samo prawo do świadczeń. Skala skutków ustawy zarówno dla samego budżetu, stabilności ubezpieczeń jak i dla samych ubezpieczonych jest bardzo szeroka. Stąd też incydentalność ustawy wyrażała się w stosunkowo krótkim okresie obowiązywania jej skutków. Ustawa wchodząc w życie z dniem 15 stycznia 2013 r. przewidywała 24-miesięczny termin do składania opartych na jej przepisach wniosków o umorzenie należności. Uwzględniając określony w art. 11, 12-sto miesięczny termin do spłacenia należności nie podlegających umorzeniu od uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia, z początkiem ubiegłego roku następowało sukcesywne wygaszanie możliwości umarzania składek na tej podstawie.

W praktyce postępowania wszczęte przez płatników składek, którzy po wejściu w życie złożyli wnioski o zastosowanie względem nich ustawowej abolicji, a następnie podjęli rzeczywiste działania w celu skorzystania z ustawy, tj. ustalili wysokość koniecznych zobowiązań i je uregulowali, są zakończone z pozytywnym skutkiem.

C. K. o umorzenie należności składkowych na podstawie ustawy abolicyjnej wystąpił po raz trzeci w dniu 25 stycznia 2016 r. i otrzymał decyzję określającą warunki umorzenia z dnia 3 marca 2016 r., a następnie pisma z dnia 20 czerwca i 24 listopada 2016 r. informujące o wysokości składek, które nie podlegają umorzeniu, a których spłata jest warunkiem umorzenia pozostałych należności składkowych. Apelujący nie spłacił należności niepodlegających umorzeniu na podstawie ustawy abolicyjnej w wyznaczonym terminie, a zatem nie spełnił przesłanek do umorzenia należności na podstawie tej ustawy.

W odpowiedzi na zarzuty apelacji w pierwszej kolejności należy wyjaśnić, że wpłaty na poczet należności składkowych są zaliczane zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 78, poz. 465 ze zm.), które w § 19 stanowi:

1. Z wpłaty na pokrycie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, objętych danym tytułem wykonawczym, w pierwszej kolejności pokrywa się koszty upomnienia, koszty egzekucyjne, a następnie składki i odsetki za zwłokę należne funduszowi emerytalnemu i otwartym funduszom emerytalnym, proporcjonalnie do należności tych funduszy objętych tym tytułem.

2. Pozostałą po rozliczeniu, o którym mowa w ust. 1, część wpłaty rozlicza się proporcjonalnie na pokrycie należnych składek i odsetek za zwłokę na fundusz rentowy, fundusz chorobowy i fundusz wypadkowy, proporcjonalnie do należności poszczególnych funduszy objętych danym tytułem wykonawczym.

- 2a. Z wpłaty na pokrycie należności z tytułu składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, objętych danym tytułem wykonawczym, w pierwszej kolejności pokrywa się koszty upomnienia, koszty egzekucyjne, a następnie składki i odsetki za zwłokę.

3. Z wpłaty na pokrycie należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne, objętych danym tytułem wykonawczym, w pierwszej kolejności pokrywa się koszty upomnienia, koszty egzekucyjne, a następnie składki i odsetki za zwłokę.

4. Z wpłaty na pokrycie należności z tytułu składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, objętych danym tytułem wykonawczym, w pierwszej kolejności pokrywa się koszty upomnienia, koszty egzekucyjne, a następnie składki i odsetki za zwłokę należne każdemu z Funduszy, proporcjonalnie do należności każdego z tych Funduszy objętych tym tytułem.

5. Wpłatę dokonaną na pokrycie wymierzonej dodatkowej opłaty, objętej danym tytułem wykonawczym, rozlicza się w pierwszej kolejności na pokrycie kosztów upomnienia, kosztów egzekucyjnych, a następnie na pokrycie tej opłaty.

6. Z wpłaty dotyczącej dodatkowej opłaty wymierzonej od nieopłaconych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, objętej danym tytułem wykonawczym, w pierwszej kolejności pokrywa się koszty upomnienia, koszty egzekucyjne, a następnie dodatkową opłatę przysługującą każdemu z Funduszy, proporcjonalnie do kwoty objętej tym tytułem.

Powyższe wskazuje sposób, w jaki rozliczane były egzekwowane kwoty w postępowaniu egzekucyjnym ze świadczenia emerytalnego ubezpieczonego na poczet zaległości składkowych powstałych w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej. W pierwszej kolejności pokrywa się bowiem koszty upomnienia i koszty egzekucji, a następnie składki i odsetki proporcjonalnie do należności na poczet funduszy objętych tytułem. Przy czym, egzekucja należności składkowych nie przerywa naliczania kolejnych odsetek za kolejny okres opóźnienia od należności składkowych jeszcze nie wyegzekwowanych. Nie ma zatem tutaj miejsca sytuacja, w której każda potrącona kwota zmniejszałaby w pierwszej kolejności należności składkowe na poszczególne fundusze za dany okres. Słusznie też organ rentowy wskazuje, że do dnia zawieszenia postępowania egzekucyjnego na jego wniosek (24 czerwca 2016 r.) należności uzyskane w drodze egzekucji były kierowane zarówno do pokrycia najstarszych należności składkowych, które nie podlegają umorzeniu w myśl ustawy abolicyjnej, jak i tych, które takiemu umorzeniu podlegałyby. Natomiast brak podstaw prawnych do przesunięcia uzyskanych w drodze egzekucji środków i skierowanie ich tylko na poczet należności, które nie podlegałyby umorzeniu na podstawie wskazanej ustawy.

Słusznie sąd pierwszej instancji uznał, że M. K. nie wypełnił warunków do umorzenia jego zaległości składkowych objętych decyzją z dnia 3 marca 2016 r., wobec nie spłacenia należności składkowych, które nie podlegały umorzeniu, a które szczegółowo wskazał organ rentowy w piśmie skierowanym do ubezpieczonego z dnia 20 czerwca 2016 r. i z dnia 24 listopada 2016 r. Przy czym, pismo z dnia 24 listopada 2016 r. dotyczy należności nie wyegzekwowanych przez komornika sądowego do chwili zawieszenia postępowania egzekucyjnego w dniu 24 czerwca 2016 r. i jednocześnie przedstawia rozliczenie pozyskanych w postępowaniu egzekucyjnym wpłat za okres grudnia 2015 r. do czerwca 2016 r. Podkreślić przy tym trzeba, że potwierdza ono sposób rozliczenia należności w sposób przedstawiony w przywołanym § 19 wskazanego wyżej rozporządzenia.

Należy także mieć na uwadze, że chociaż postępowanie egzekucyjne należności składkowych przeciwko ubezpieczonemu zostało wszczęte przez komornika sądowego w dniu 25 maja 2012 r., to jednak było ono zawieszane z uwagi na składane przez M. K. wnioski o umorzenie należności składkowych na podstawie ustawy abolicyjnej (postanowienie o zwieszeniu postępowania egzekucyjnego z dnia 30 stycznia 2013 r. i podjęcie postępowania w dniu 20 grudnia 2013 r., postanowienie o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego z dnia 9 lipca 2015 r. i postanowienie o podjęciu zawieszzonego postępowania z dnia 30 listopada 2015 r. i po raz trzeci – postanowienie o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego z dnia 24 czerwca 2016 r.).

W okresie od wszczęcia do zawieszenia postępowania po raz pierwszy komornik na poczet należności wobec ZUS przekazał kwotę 6.310,59 zł. Z kolei, od podjęcia egzekucji w grudniu 2013 r. do dnia 28 sierpnia 2014 r. z wyegzekwowanej przez komornika kwoty 2.192,18 zł przekazano ZUS jako wierzycielowi kwotę 1.999,14 zł (po potrąceniu opłat i wydatków egzekucyjnych przez komornika). W kolejnym okresie od września do grudnia 2014 r. wyegzekwowana kwota to 2.395,08 zł, a przekazana na rzecz wierzyciela ZUS to kwota 2.2105,73 zł. Z kolei w okresie od 1 czerwca 2015 r. do 30 kwietnia 2016 r. wyegzekwowana kwota to 9.730,26 zł, a przekazana wierzycielowi ZUS – 6.065,30 zł po potrąceniu opłat, kosztów i innych wydatków postępowania egzekucyjnego przez komornika.

W dniu 11 sierpnia 2017 r. komornik sądowy na wniosek ubezpieczonego wykazał, że w okresie od 19 czerwca 2012 r. do 17 listopada 2016 r. wyegzekwował na podstawie tytułów wykonawczych ZUS łącznie kwotę 24.772,55 zł, a przekazał wierzycielowi kwotę 18.794,30 zł.

Powyższe okoliczności wynikają z aktu postępowanie egzekucyjnego prowadzonego przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu sygn. akt KP KM 1241/12. Przy czym trzeba mieć na uwadze, że skierowana do egzekucji przez ZUS w maju 2012 r. kwota należności składkowych (40.311,90 zł), odsetek naliczonych do dnia wystawienia tytułów (49.899,80 zł), kosztów upomnienia (110,40 zł) oraz kosztów opłaty manipulacyjnej i opłaty za czynności egzekucyjne (4.513,50 zł) obejmowała łącznie kwotę 94.835,60 zł. Dlatego wyegzekwowanie kwoty 18.794,30 zł na należności ubezpieczonego wobec ZUS, przy stale naliczanych dalszych odsetkach od należności głównych w sposób oczywisty wskazuje, że należności ubezpieczonego, które nie podlegają umorzeniu na podstawie ustawy abolicyjnej nie zostały uregulowane w postępowaniu egzekucyjnym, tym bardziej, że na dzień 24 listopada 2016 r. stanowiły one wraz z odsetkami kwotę 15.862,50 zł. W sprawie bezspornym jest przy tym fakt, że apelujący sam nie dokonał żadnej wpłaty na poczet zaległości składkowych, także po dniu 24 listopada 2016 r. i do dnia wydania zaskarżonej decyzji.

Powyższe wskazuje w sposób nie budzący wątpliwości, że M. K. nie spłacił należności składkowych, które nie podlegały umorzeniu na podstawie ustawy abolicyjnej w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji ZUS z dnia 3 marca 2016 r., dlatego decyzja organu z dnia 12 lipca 2017 r. o odmowie umorzenia należności na podstawie ustawy abolicyjnej jest prawidłowa.

Odnosnie zarzutu naruszenia elementarnych zasad prawa i sprawiedliwości społecznej wskazać należy, że Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie wyjaśniał, że do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się ani art. 5 k.c., ani art. 8 k.p. Przepisy te mają charakter przepisów prawa publicznego. Rygorizm prawa publicznego nie może być łagodzony konstrukcją nadużycia prawa podmiotowego przewidzianą w art. 5 k.c. lub w art. 8 k.p. Zarzut ten (nadużycia prawa podmiotowego, albo czynienia ze swego prawa podmiotowego użytku niezgodnego z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa) w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych musiałby być odniesiony do czynności organu rentowego, który - wydając decyzję - nie korzysta ze swoich praw podmiotowych (regulowanych prawem prywatnym - Kodeksem cywilnym lub Kodeksem pracy), lecz realizuje ustawowe kompetencje organu władzy publicznej. Z tych przyczyn zarzut naruszenia sprawiedliwości społecznej odczytywany jako zarzut naruszenia art. 5 k.c. jest niezasadny. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych art. 5 k.c. nie ma zastosowania, zaś materialnoprawną podstawą zobowiązań ubezpieczeniowych mogą być tylko przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z 19 czerwca 1986 r., II URN 96/86, Służba Pracownicza 1987, nr 3; wyrok z dnia 29 października 1997 r., II UKN 311/97, OSNP 1998/15/465; wyrok z dnia 26 maja 1999 r., II UKN 669/98, OSNP 2000/15/597 - notka; wyrok z dnia 12 stycznia 2000 r., II UKN 293/99, OSNP 2001/9/321 - notka; postanowienie z dnia 26 maja 1999 r., II UKN 670/98, LEX nr 1632246).

Uwzględniając powyższe ustalenia i rozważania należy uznać zarówno zarzut błędnego ustalenia stanu faktycznego sprawy, jak i zarzut naruszenie elementarnych zasad prawa i sprawiedliwości społecznej, a w szczególności ustawy abolicyjnej za niezasadne.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. apelację oddalił w całości.

O kosztach, sąd odwoławczy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), przy czym Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Do celowych kosztów postępowania należy, między innymi, koszt ustanowienia zastępstwa procesowego. Niniejsza sprawa nie jest sprawą o świadczenie z ubezpieczenia społecznego, dlatego mają w niej zastosowanie przepisy ogólne dotyczące ustalania wysokości wynagrodzenia pełnomocnika na podstawie wartości przedmiotu sporu. Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że w rozpoznawanej sprawie, z uwagi na przyjęcie szczególnie uzasadnionego wypadku istniały podstawy do nie obciążenia ubezpieczonego obowiązkiem ponoszenia kosztów zastępstwa procesowego w całości, a jedynie w stawce minimalnej, tj. 240 zł (art. 102 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 265). Niewątpliwie sytuacja majątkowa ubezpieczonego nie jest korzystna, jest

emerytem i z tego świadczenia musi spłacać należności wobec organu rentowego. Jednakże, jak zostało wykazane w toku postępowania, odwołanie ubezpieczonego okazało się nieuzasadnione. Mimo to odwołujący zdecydował się na oddanie sporu pod ocenę Sądu Apelacyjnego. Nawet, jeżeli wyniku sprawy nie mógł przewidzieć, to powinien liczyć się z możliwością przegrania procesu i związaną z tym koniecznością uiszczenia na rzecz przeciwnika procesowego niezbędnych wydatków, które ten poniósł w związku z uczestnictwem w sporze. Sąd Apelacyjny uznał, że apelujący winien przynajmniej zwrócić stronie przeciwnej kwotę odpowiadającą minimalnemu wynagrodzeniu pełnomocnika w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, odstępując od obciążenia go tymi kosztami ponad kwotę 240 zł.

SSA Urszula Iwanowska SSA Beata Górka SSA Romana Mrotek